

การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ด้านการจัดการมลพิษจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำมาใช้ร่วมกับการออกกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ทั้งยังเป็นแนวทางการสร้างแรงจูงใจ สร้างความตระหนักและบทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหในระดับท้องถิ่น เพื่อให้นโยบายต่างๆ ในการจัดการปัญหาด้านสารเคมีและวัตถุอันตรายได้มีการนำไปปฏิบัติด้วยความยอมรับจากชุมชนผู้เป็นเจ้าของปัญหาอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพของชุมชนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากสารเคมีและวัตถุอันตรายโดยเลือกชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณท่าเรือคลองเตย กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เคยได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุจากสารเคมีและวัตถุอันตรายมาแล้วในอดีต และปัจจุบันยังมีการจัดเก็บและขนถ่ายสารเคมีและวัตถุอันตรายอยู่เป็นประจำ และจัดเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากการรั่วไหล การเกิดไฟไหม้หรือระเบิดของสารเคมีและวัตถุอันตราย ทั้งจากโกดังเก็บสินค้าอันตรายและคลังน้ำมันต่างๆ รอบท่าเรือคลองเตย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจ การสัมภาษณ์ การค้นคว้าข้อมูลเอกสาร และการออกแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ SPSS for Windows

ผลการศึกษาพบว่า **ด้านสภาพทางกายภาพ** ที่พักอาศัยของชุมชนในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้หรืออาคารที่สร้างจากวัสดุคิโไฟง่าย บางส่วนเป็นแฟลคของการเคหะแห่งชาติ การถือครองที่ดินส่วนหนึ่งเป็นการเช่าที่เอกชนหรือการเคหะแห่งชาติ และเป็นการบุกรุกที่ดินของการท่าเรือแห่งประเทศไทย เส้นทาง การเชื่อมโยงในชุมชนเป็นตรอกซอยขนาดเล็กยากต่อการเข้าถึง สำหรับด้านประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าในบริเวณที่พักอาศัยของตนมีการจัดเก็บและขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย แต่ไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตรายมากนัก สำหรับการวางแผนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการวางแผนฯ โดยสนใจเข้าร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนมากที่สุด

จากผลการศึกษาสามารถสรุป ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการวางแผนตอบสนองฉุกเฉิน ได้แก่ ความตระหนักและความต้องการของประชาชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนที่ตั้งและประเภทของสารเคมีและวัตถุอันตราย ความหนาแน่นประชากรและกิจกรรมในพื้นที่ระบบโครงข่ายการจราจร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะกระบวนการในการวางแผนตอบสนองฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น แบ่งเป็น ขั้นตอนก่อนการวางแผน ขั้นตอนการวางแผนและขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ ซึ่งอาศัยความร่วมมือระหว่าง ตัวแทนจากหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการวางแผนตอบสนองฉุกเฉินระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่ในการวางแผนตอบสนองฉุกเฉิน ประกอบด้วย ระบบการแจ้งเหตุ ระบบการเตือนภัย แผนการอพยพ และแผนการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งเสนอแนะนโยบายเพื่อส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย

The aim of this research is to study the public-participation approach for urban environmental management with respect to hazardous chemical pollution. Public participation should be considered as an important tool to be used in conjunction with the establishment of legislation, regulations and other rules and to create incentive, awareness of the community role in solving problems at the local level so that various policies to manage hazardous chemicals pollution could be implemented with full support from the local communities who directly face with the pollution problems. The researcher has carried out study on the community facing risk of hazardous chemicals accidents by choosing communities surrounding the Klong Toey Port as the study area. This area has already faced many hazardous chemicals accidents in the past and there is ongoing storage and transportation of hazardous chemicals on a regular basis. It is considered as the high risk area facing leakage, fire and explosion of hazardous chemicals due to several chemical warehouses and oil tanks around Klong Toey Port. The researcher based the study on survey, interview, review of related documents and questionnaires in the study area and used the statistics program SPSS to analyze the results.

The results of the study indicate that physical condition of the communities in the study area comprise of housing built by wood and other flammable material. The housing are built next to each other. Some area comprise of buildings owned by Housing Authority. The land are rented from private and the Housing Authority though there are illegal squatters on the land owned by the Port Authority. The access into the communities are limited due to narrow walkways. Many people in the communities are aware that there are storage and transportation of hazardous chemicals but do not have much information to make a preventive plan from hazardous chemicals. The respondents agree that there should be such a plan and are willing to be involved in the process. From the study, it can be concluded that the important issues for developing emergency response plan include: awareness and needs of the people in the planning process, location and type of hazardous chemicals, population density and activities in the transportation network and the related agencies involved with planning. The researcher has proposed the procedures to establish emergency response plan at the local level by dividing into pre-planning stage, planning stage and implementation stage. It requires the cooperation from representative from local organization, hazardous chemicals operators, community representatives. It was suggested to establish the emergency response planning committee to plan emergency response plan with early warning, evacuation plan, and environment rehabilitation plan and also to adopt policy to promote the community role to manage urban environmental problem.